

FAIRINE

2/14
2011

М У Х Е Й
С У Ч А С Н О
М И Р Е Ц Т В А
М И Р І Н И

прекрасне місце

ART

Наша колекція
Борис Довгань
Роман Петрук
Любомир Медвідь
Андрій Чебикін
Володимир Бовкун

Art історія
Графіка бойчукістів
Народна ікона

Музеї світу
Дрезден
Кельн

Ольга ПЕТРОВА

Майстри Іоан Пінзель і Борис Возницький

світ | майстер | арт-решок | майстер-клас | несподіваний ра

На культурній мапі України першого десятиліття

XXI століття бачимо, як агресивні хвилі суспільного радикалізму врівноважуються, а подекуди й переборюються копіткою працею музейних співробітників. Зовні непоказна, щоденна робота тих, хто зберігає мистецькі скарби України в час безладдя та зазіхань на об'єкти культури, майже ніколи не одержує належної оцінки. Але культура України тримається саме зусиллями подвижників, серед яких постать Бориса Григоровича Возницького є унікальною. Мистецтвознавець, культуролог, невтомний збирач пам'яток, відновлювач зруйнованих за радянщини замків Галичини, організатор наукових конференцій, автор монографій, фундатор нових музеїв і колекцій, талановитий адміністратор, який вирішує болючу проблему фінансування культурницьких проєктів. Борис Возницький - людина-оркестр. Таким його шанує не лише культурна Україна, а й широкий світ - музейники Франції, Іспанії, Італії, Японії, США. У Луврі (Париж) Возницький невдовзі репрезентуватиме скульптуру І.-Г. Пінзеля, на цю ж експозицію очікує музей Прадо (Мадрид), тривають перемовини з Римом і Вашингтоном. Парадокс, але байдужими до його титанічної, самовідданої праці є ті в Україні, хто за службовим положенням був би зобов'язаний сприяти масштабній патріотичній діяльності Возницького. Красномовним свідченням культурної апатії держави є нульове фінансування

музейно-будівничої справи Возницького в 2011 р.

Коли навесні 2011 р. представники японської інтелігенції (вчителі, митці, актори) прилетіли спеціально ознайомитись із творчістю Пінзеля та з промом відроджених Возницьким пам'яток культури, їх зустрів і супроводжував унікальний український майстер. У віці 85 років Борис Григорович за кермом старенького авто, куди вмонтовано мотор відлітака, зі швидкістю досвідченого автогонщика за один робочий день облітає всю Львівщину. Він встигає інспектувати роботу в Золочівському, Олеському та інших замках і культурних об'єктах, провести наради з музейниками, вирішити господарчі проблеми.

Японці одразу відчули шалену енергію, творчу наснагу та результативність зусиль вражаючої особистості. Захоплення подвижництвом 85-літньої людини помножилось на властиву японцям повагу до старшого покоління та особливо до унікальних майстрів. Мені пощастило спостерігати цей моральний закон в Японії під час відвідин дому-музею Каваяі Каджиро - дизайнера, скульптора, кераміста і поета. Шанобливе ставлення до старшої за віком людини очевидне й на побутовому рівні. Японське суспільство виховане у повазі до тих, хто передає нащадкам культурну та духовну спадщину, традиції.

Утім, повернімося до Львова. Серед пам'яток, врятованих і повернутих Б. Возницьким і його колегами до мистецької скарбниці України, скульптура майстра Іоана Георга Пінзеля посідає центральне місце. Твори, як

Бог Вітру. Скульптура з храму «1000 Будд», XIII ст., м. Кіото

світ | майстер | арт-решок | майстер-клас | несподіваний ра

ПО-ЯПОНСЬКИ

[музеї світу]

історія | сучасність | мистецтво | музика | дизайн | fine-art | художня творчість | світ мистецтва

Сьогодні вважаються ледь не найвищим втіленням духу та пластики доби бароко (XVII ст.), рівноцінні шедеврам Лоренцо Берніні, Ель Греко, в радянський час опинилися під загрозою повного знищення. За доби антирелігійного терору в СРСР (30-і-70-і рр. XX ст.) їх викидали з церков і костелів, пиляли на дрова, спалювали - вандалізм ширився Західною Україною. У той трагічний час Б. Возницький із співробітниками Львівського державного музею перевозили старію вантажкою із віддалених місцин Прикарпаття уламки пошматованої скульптури, ікони, старовинні меблі тощо. Скарби, які сьогодні коштують мільярди доларів, тоді таємно переховували у підземеллях Олеського замку. Йшли роки-завалилася радянська система... і постали унікальні експозиції Львівщини - її «золоте кільце».

На сьогодні про майстра Пінзеля фахівцями сказано багато. Автори Б. Возницький, Д. Клочко, Т. Возняк, польські дослідники по можливості реконструювали біографію і творчий шлях геніального майстра Пінзеля, який покинув Європу та, з невідомих сьогодні причин, приховуючи власне ім'я, рік народження та інші дані, оселився на глухій периферії католицького ареалу, в Галичині. Все, що зроблено ним у селах і містечках Бучачі, Городенці, Підкам'янці, Монастириську, згодом - у Львові, мистецтвознавці XXI ст. вважають найвищим втіленням європейського бароко.

Містичне переживання таємниці, орієнтація до злиття із вищими сутностями є не лише втіленням духу та

▲ Дерев'яна скульптура роботи І.-Г. Пінзеля

▲ Фуе Катаяма і Борис Возницький підписують контракт на видання монографії І.-Г. Пінзеля в Японії

психології доби бароко, а й особисто-го психічного складу та релігійного ентузіазму майстра Пінзеля. Доречно згадати думку німецького естетика Г. Вольфліна: «Бароко відкривало нову фазу почуттів і чуттєвості, коли душа воліла розчинитися у висотах незчисленного та безкінечного». Саме ця ідея дає ключ до розуміння особистості та творчості майстра Іоана Пінзеля, який втілює свій геній за підтримки дивака - мецената Миколи Потоцького (староста міста Бучач).

На мою думку, «бароковий феномен» Пінзеля звернено до готичної свідомості. Скульптура ця барокова за формою, але вповні готична за релігійним екстазом у його граничному втіленні. «Релігійна температура» його скручених у судомках постатей ближча до побаченого В. Воррінгером у готичній скульптурі: «Тільки в релігійному сп'янінні, в екстазі відчуває готична душа безодню вічності. Ця блаженна істерія має назву «готич-

ний феномен»... Патетика, екстаз... тут не існує гармонії. Внутрішній та зовнішній світи в цій душі лишаються антагоністами... Це протиріччя тяжіє до втілення у вищих сферах».

Про твори Пінзеля мої японські подруги - філолог Фуе-сан і Сеї-сан - господиня буддистського храму, дізналися від самого Возницького, коли за протекцією Любомира Медвідя Борис Григорович особисто провів екскурсію експозиційними залами та підземеллями Олеського замку. Там, де зібрано не лише уламки церковних вітарів, скульптури, ікони народних майстрів, а й найчисленнішу в Європі колекцію світського портрета XVII-XVIII століть. Твори роками очікують на реставрацію, а фінансування все нема й нема. Не збайдужіла до духовності душа може навіть почути, як колекція волає про допомогу. Цей безсловесний зойк відгукнувся боєм і співчуттям у душах японських жінок - дорогою від Олесько-

го замку до Києва їхні очі не висихали.

Повернувшись додому до Осаки, Фуе-сан - активний культуролог, розпочала велику працю, популяризує творчість майстрів Іоана Пінзеля та Бориса Возницького. Вона і раніше допомагала Україні. Фуе Катаяма та її чоловік Мічіо - спадкоємний самурай, ще у чорнобильське літо заснували «Фонд допомоги чорнобильцям», надсилали кошти та медичне обладнання до України. Співчутливе ставлення до страждених - одна з найцінніших рис японської ментальності - домінує у Фуе-сан. Підвищити діяльність Б. Возницького, його культурні потреби та відсутність можливості вповні їх реалізувати, Фуе-сан сприйняла як свої. Вона не поділяє культуру за географією на японську, американську, російську чи українську. Культура - вселюдська, для тих, хто бачить, чує, здатен сприймати. Щодо особливого ентузіазму японців щодо скульптури Пінзеля - його пластику було

▲ Пінзель І.-Г. «Жертвоприношення Авраама»

▲ Пінзель І.-Г. «Ангел»

▲ Борис Возницький і Ольга Петрова в Олеському замку

сприйнято на рівні глибинного перегуку із образами «Охоронців» - специфічних усталених персонажів у давній (XII - XVI ст.) релігійній скульптурі Японії. У храмових композиціях експресивні постаті «Охоронців» підкреслюють медитативний спокій Будди.

Після першого візиту до Львова у 2009 р. Фуе-сан написала та видала змістовну книгу про історію України, її культуру та скремив представників мистецтва під назвою «Ольга та майстри» (видавництво «Мішітани», 2009 р.). її план допомоги - ґрунтовний, і виконується він систематично, послідовно та невпинно. З метою залучення широкої культурної спільноти до інформації про Україну, Возницького та Пінзеля, Фуе-сан організувала свої лекції в університетах у містах Токіо та Осака.

У березні 2011 р. Фуе-сан із групою шанувальників Пінзеля прилітає до

Львова. Вона привозить угоду від видавництва «Мішітани» до Возницького. Він надає право публікації розлогії монографії про Пінзеля. Видання очікується у вересні 2011 р. Навіть радіаційна катастрофа на Фукусімі, обмеження в електропостачанні, які зараз мусить терпіти вся Японія, не зривають планів видання. Отже, очікуємо цієї події як в Японії, так і в Україні. Результатом широкої культурологічної кампанії, розгорнутої Фуе-сан, її колегами-інтелектуалами з Осаки і Токіо, стало рішення великої ТВ-компанії Японії щодо фінансування фільму про творчість майстрів Іоана Пінзеля та Бориса Возницького. Зйомки відбулися. На оприлюднення широким екраном фільму Японія очікує у жовтні 2011 р.

Чи готова українська інтелігенція до послідовної підтримки власної культури? Чи багато в неї ентузіастів в Україні?

▶ Бог Грому. Скульптура з храму «1000 Будд», XIII ст., м. Кіото

▲ Пінзель І.-Г. «Добрий пастир»

▲ Борис Возницький і делегація з Японії на Львівщині